

Frá nýyrðum til íðorða

Orðanefndir í 100 ár

30. október 2019

Ágústa Þorbergsdóttir

Árið 1919

- Miklar samfélagsbreytingar og tækniframfarir sem leiddi til þess að finna þurfti ný orð yfir nýja hluti og hugtök.
- Þjóðernisvakning fylgdi sjálfstæðisbaráttunni og leitað var að íslenskum orðum í staðinn fyrir dönsk orð.

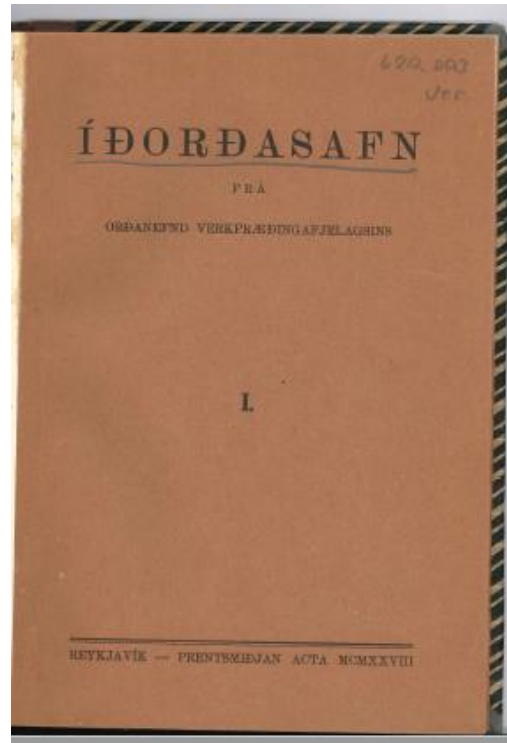
Fyrstu orðanefndirnar

- 1919 Orðanefnd Verkfræðingafélagsins
 - Starfaði til 1933.
- 1920 Orðanefnd Lestrarfélags kvenna í Reykjavík
 - Starfaði a.m.k. fram til 1927.
- 1941 Orðanefnd Rafmagnsverkfræðideildar Verkfræðingafélags Íslands
 - Orðanefndin starfar enn.

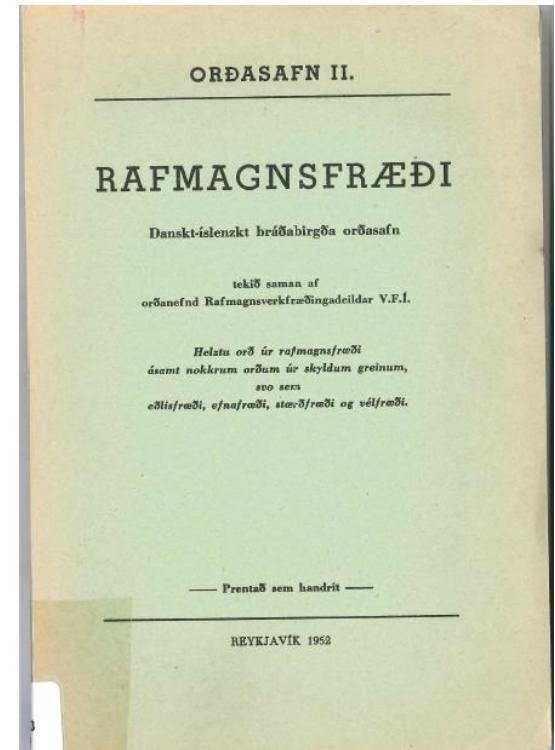
Elstu rit orðanefnda

Orð úr viðskiftamáli
1926

Íðorðasafn 1928

Elsta orðasafn
orðanefndar RVFÍ

Upphaf opinbers nýyrðastarfs

- Útgáfa á vegum menntamálaráðuneytis
 - *Nýyrði I-IV* 1953-1956
 - *Tækniorðasafn* 1959
- Orðabókarnefnd Háskólans / Nýyrðanefnd
 - Söfnun nýyrða
 - Leiðbeiningar um íslenskt mál
- Íslensk málnefnd stofnuð 1964
 - Nýyrðastarfsemi meðal verkefna Íslenskrar málnefndar

Dæmi um orðanefndir fram til 1980

- 1941 Orðanefnd RVFÍ (rafmagnsverkfræðingadeild)
- 1968 Orðanefnd Skýrslutæknifélags Íslands
- 1968 Orðanefnd Læknafélags Íslands
- 1975 Orðanefnd Kennaraháskóla Íslands
- 1979 Orðanefnd Eðlisfræðifélags Íslands
- 1979 Orðanefnd Landfræðifélags Íslands
- 1980 Orðanefnd byggingarverkfræðinga

Nýyrði eða íðorð?

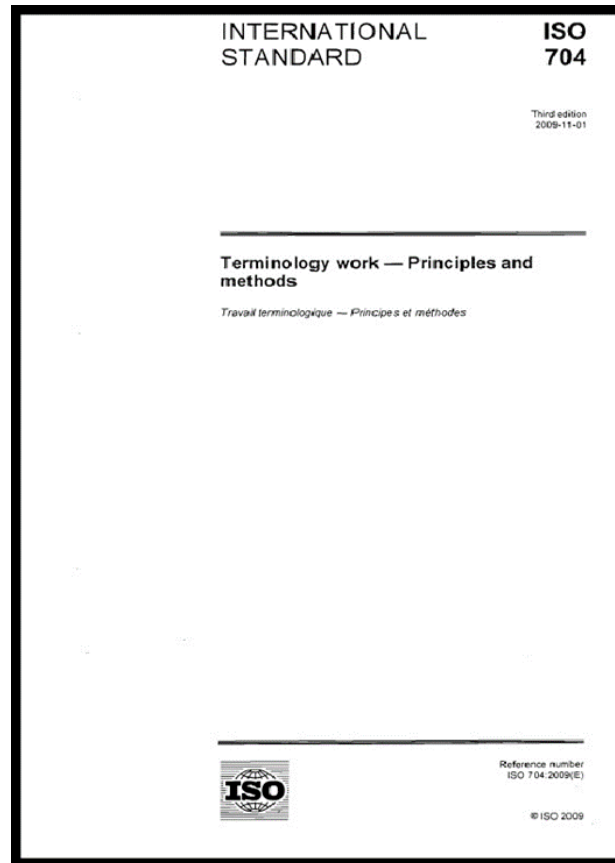
- Upp úr 1980 er farið að greina á milli nýyrða og íðorða.
- Ekki eru öll nýyrði íðorð og ekki eru öll íðorð nýyrði.
- Orðið *íðorð* er þýðing á erlenda orðinu *term*.
 - Orðið *íð* merkir 'starf', sbr. handíð(ir)
 - Íðorð eru orð eða orðasambönd sem notuð eru í sérfræðilegri umræðu.

Vöxtur í orðanefndarstarfi upp úr 1980

STOFNUN ÁRNA MAGNÚSSONAR
Í ÍSLENSKUM FRÆÐUM

ISO-staðlar um íðorðastörf

STOFNUN ÁRNA MAGNÚSSONAR
Í ÍSLENSKUM FRÆÐUM

Staðlar hafa haft áhrif á störf orðanefnda

Orðabanki Íslenskrar málstöðvar

www.ordabanki.hi.is

Orðabanki
Íslenskrar málstöðvar

Leit
[Orðasöfn](#)
[Um orðabankann](#)
[Hafðu samband](#)

τ T T

[Innskráning](#)

Leitarorð:

Há-/lágstafir skipta máli

Leitarmál:

Markmál:

Á|á
Ð|ð
É|é
Í|í
Ó|ó
Ú|ú
Ý|ý
Þ|þ
Æ|æ
Ö|ö

Hjálp

* er algildistákn og táknað engan (0) eða fleiri stafi eða stafbil.

? er algildistákn og táknað nákvæmlega einn staf eða stafbil.

Ef * er í leitarstreng verða að vera minnst 2 aðrir stafir.

Sjálfgefið er að leitað sé í öllum opnum orðasöfnum í bankanum en einnig er hægt að **takmarka leitina** við einstök orðasöfn.

Íðorðabankinn opnaður

idord.arnastofnun.is

idord.is

The screenshot shows the website interface for Íðorðabankinn. At the top left is the logo and name: Íðorðabankinn, Stofnun Árna Magnússonar í Íslenskum Fræðum. A search bar contains the text 'Leita í Íðorðabanka' and a 'Leita' button. A left sidebar lists various categories like '< Til baka á forsiðu', 'Uppflettorð: Raftækniórðasafn', and a list of terms including 'aflgjafi með straumtakmörkun'. The main content area displays 'Raftækniórðasafn' with a sub-header 'Nánar um orðasafnið'. Below this is a language selector for 'Raða eftir:' with options for 'Íslenska', 'enska', 'þýska', and 'sænska'. The selected entry is 'aðalstraumurás' with a 'Tengill' link. It includes a 'Flokkun:' of '442-04-29' and translations: '> enska: switching circuit', '> þýska: Schaltstromkreis', and '> sænska: huvudkrets'. A note at the bottom right of the entry says 'Úr orðasafninu Raftækniórðasafn, síkráð 21.9.2019'. A second entry 'aðalstraumurás (rofa)' is partially visible below. A large green button with the text 'Opna' is overlaid on the bottom of the screenshot.

Yfirlit yfir orðasöfn í bankanum

idord.arnastofnun.is

Íðorðabankinn
Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum

Leita í íðorðabanka

Íðorðabankinn
Íðorðabankinn er uppflettisafn orða á

Íðorðabankinn ×

Íðorðabanki Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum veitir aðgang að íslenskum þýðingum á erlendum íðorðum og hugtakaskilgreiningum íðorða á íslensku og fleiri tungumálum.

Orðasöfn

- Alþjóðastjórnsmál og stjórnsmálafræði
- Atferlisgreining
- Bilorð
- Brunatækni
- Byggingarlist
- Byggingarverkfræði (jarðtækni)
- Cedefop, orðaskrá um evrópska menntastefnu
- Eðlisfræði
- Efnafræði
- Endurskoðun
- Erfðafræði
- Faraldsfræði
- Flugorð
- Fundarorð

STOFNUN ARNA MAGNÚSSONAR
Í ÍSLENSKUM FRÆÐUM

Hægt að skoða einstök orðasöfn

idord.arnastofnun.is/leit//ordabok/STJFR

 Ísrorðabankinn
Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum

Leita í ísrorðabanka

< Til baka á forsiðu

Uppflettiord: **Alþjóðastjórnsmál og stjórnmálafræði**

aðferðafræði

- afbygging
- afnám
- afsvæðavæðing
- afvopnun
- aföryggisvæðing
- algildur ávinningur
- alhliða skynsemi
- almannasvið
- almannavarnir
- almenningur

Alþjóðastjórnsmál og stjórnmálafræði Fjöldi hugtaka í orðsafni: 314

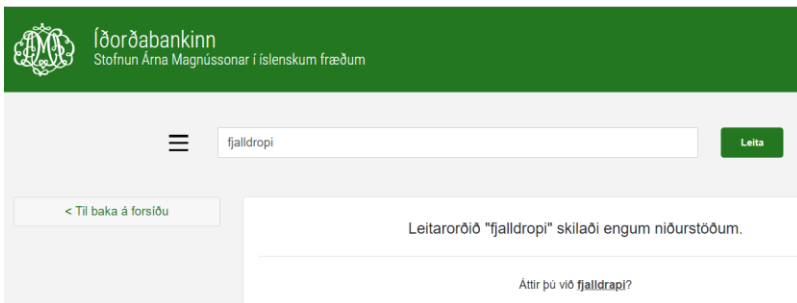
Raða eftir:

IS: aðferðafræði, EN: methodology
sú fræðilega aðferð og kenning(ar) sem beitt er við rannsóknir hverju sinni
Úr orðasafninu *Alþjóðastjórnsmál og stjórnmálafræði*

afbygging Tengill
Sérsvið.: í félagsvísindum
Skilgreining: gagnrýni á hefðir og áður óvefengdan hugsunarhátt
Skýring: Hugtakið kemur upphaflega úr heimspeki og hugvísindum.
> **enska: deconstruction**

Úr orðasafninu *Alþjóðastjórnsmál og stjórnmálafræði*, síðast breytt 9/6/2011

Leitarhjálp

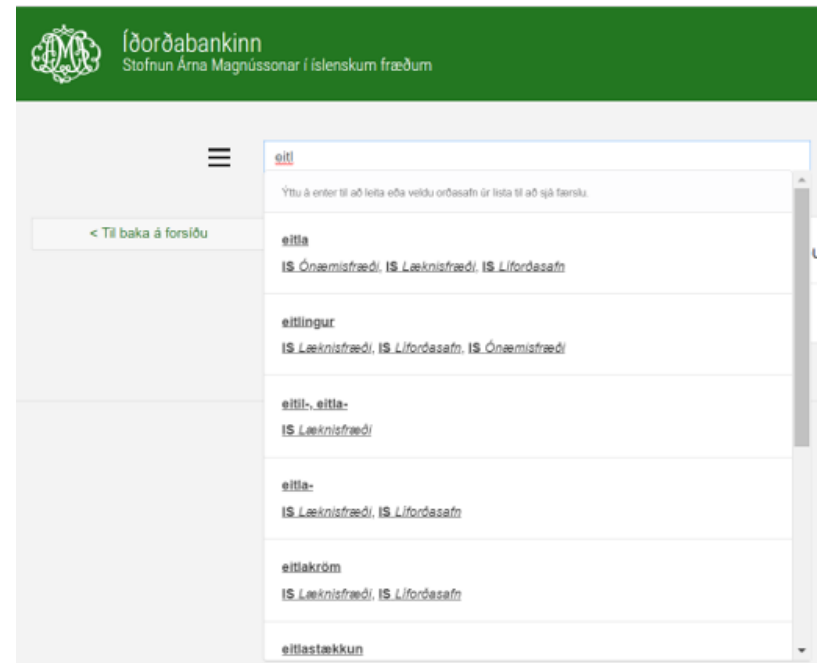
Íðorðabankinn
Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum

fjalldropi **Leita**

< Til baka á forsiðu

Leitarorðið "fjalldropi" skilaði engum niðurstöðum.

Áttir þú við fjalldropi?

Íðorðabankinn
Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum

eitt

Þú ert á eftir til að leita eða veindu orðasafn úr lista til að sjá færslu.

eittla
IS [Ónæmistfræði](#); IS [Læknisfræði](#); IS [Lifordasafn](#)

eittlingur
IS [Læknisfræði](#); IS [Lifordasafn](#); IS [Ónæmistfræði](#)

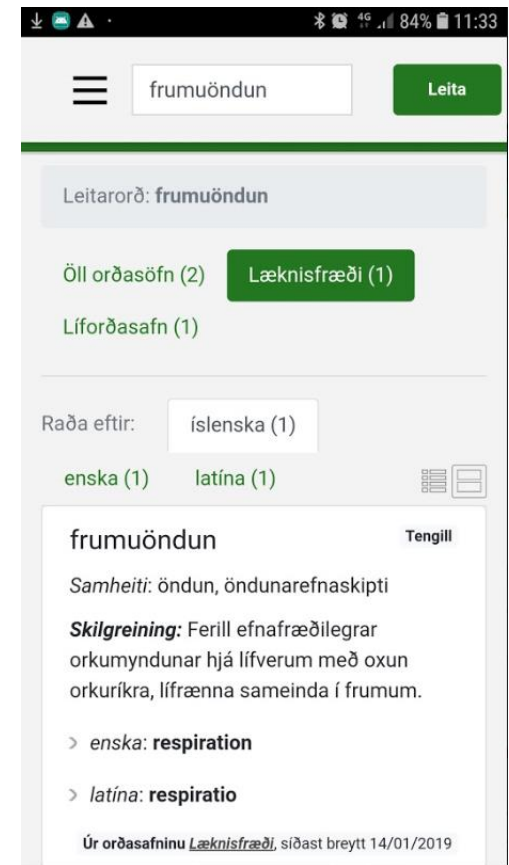
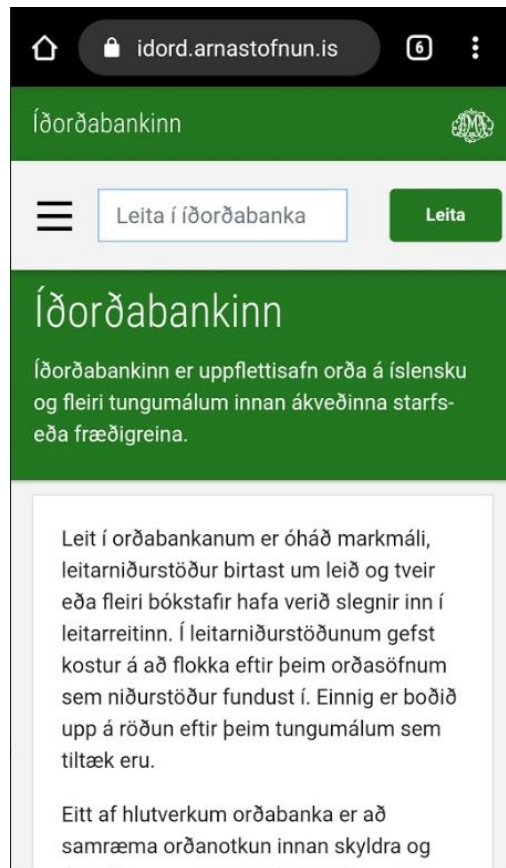
eittli-, eittla-
IS [Læknisfræði](#)

eittla-
IS [Læknisfræði](#); IS [Lifordasafn](#)

eittlacróm
IS [Læknisfræði](#); IS [Lifordasafn](#)

eittlastækkun

Hægt að nota í farsíma

Nýtt efni í október

- Lögfræðiorðasafn
 - rúmlega 13.000 hugtök bæði úr eldra lagamáli og yngra og ítarlegar skilgreiningar og skýringar á þeim.
- Steinsteypa
- Þolhönnun
- Atferlisgreining
- Ný útgáfa af Tölvuorðasafni og Raftækniordasafni